

อรุณา เขียวคุณา 2552: การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำโครงการชลประทานระบบท่อส่งน้ำหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์อภิชาติ ภัทรธรรม, Ph.D. 113 หน้า

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำ โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนที่ได้เลือกสุ่มตัวอย่างในพื้นที่โครงการชลประทานระบบท่อส่งน้ำหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี จำนวน 124 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 53.93 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกไม่มีตำแหน่งเป็นกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ อาชีพหลักเกษตรกรรวมส่วนมากปลูกสับปะรด อาชีพรองรับจ้างปลูกพืชสภาพการใช้น้ำเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับน้ำจากจุดจ่ายน้ำช่วงต้นท่อส่งน้ำ มีระยะเวลาในการใช้น้ำต่อปีเฉลี่ย 153.03 ชั่วโมง พื้นที่ได้ใช้น้ำเฉลี่ย 6.68 ไร่ และค่าจัดการน้ำต่อปีเฉลี่ย 543.31 บาท

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำ พบว่า อยู่ในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ยรวม 2.44 โดยการมีส่วนร่วมปฏิบัติ จัดอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 2.61 ร่วมศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน และร่วมติดตามประเมินผล จัดอยู่ในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 2.08, 2.42 และ 2.54 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำแตกต่างกัน ได้แก่ อายุ สถานภาพเกษตรกรในกลุ่มผู้ใช้น้ำ อาชีพรอง ตำแหน่งจุดจ่ายน้ำ ระยะเวลาในการใช้น้ำ จำนวนพื้นที่ได้ใช้น้ำและค่าจัดการน้ำ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ชลประทานควรให้ความสำคัญในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรมความรู้การจัดการน้ำและปรับปรุงขยายแนวท่อส่งน้ำ จุดจ่ายน้ำ ตลอดจนส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมกิจกรรมในการจัดการน้ำมากขึ้น

Oraya Khiewkuna 2009: Farmer's Participation on Water Management at Nong Panjan Pipe System Irrigation Project, Ban Kha District, Ratchaburi Province. Master of Science (Sustainable Land Use and Natural Resources Management), Major Field: Sustainable Land Use and Natural Resources Management, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Associate Professor Apichart Pattaratuma, Ph.D. 113 pages.

This study aimed to find out farmer's socio-economic characteristics and participatory level and analyze factors in relevant to farmer's participatory in water management. Data were collected by interviewing with 124 random samples of the household heads or represent of household heads in Nong Panjan Pipe System Irrigation Project, Ban Kha District, Ratchaburi Province. The obtained data was analyzed by statistical software package.

The results indicated that the average age of farmer was 53.93 years. Most of them were members of water user's group and not a users committee. The main occupation was agriculture, they were pineapple producer and minor occupation was general labor in farm. The status of water using, most of the farmers received water from the outlets located on the beginning of the pipe, the average period of time in using water was 135.03 hour/year, the average area which farmer used the water from pipe was 6.86 rai and the average water management charge was 543.31 baht/year.

The level of farmer's participatory in water management was low with the average of total score of 2.44. The participatory in action was at moderate level and with the average score of 2.61 and problem study, planning and monitoring was at low level and with the average score of 2.08, 2.42 and 2.54 respectively. The socio-economic factors affecting in farmer participation in water management, it was found that the age, farmer status in the water user group, minor occupation, location of the outlets, period of time in using water, total area farmer used water from pipe, types of crops and water management charge. Thus, irrigation officers should emphasize in the public relation, the training course in water management and develop pipelines, expand number of outlets, as well as encourage the farmer more involved in reforestation activities under the water management.